

principiële leven is in de laatste decennien zeer verslapt. Niet alleen in de politiek, maar ook elders. Doch daarvan moeten we terugkeeren.

We moeten ons weer sterken in onzen God. Wij zien volstrekt niet voorbij, het vele goede, dat door onze mannen in den laatsten tijd werd bewerkt.

Onze Calvinisten hebben, om maar eens iets te noemen, gejuicht, toen minister Heemskerk zoo krachtig tegen „De Dageraad” partij koos.

Ook doorzien zij terdege het verband tusschen beginsel en sluitend budget. Of leert de Schrift niet: Zoo iemand de zijnen en voornamelijk zijn huisgenooten, niet verzorgt, die heeft het geloof verloochend en is erger dan een ongeloovige? (1 Tim. 5:8). En is dat mutatis mutandis ook niet van toepassing op de huishouding van den Staat? Van dit punt ware natuurlijk meer te zeggen. Doch dat is hier de plaats niet.

Allerminst mag ook van de beginselverslapping den ministers-geestverwanten een verwijt worden gemaakt. Zij zijn, zullen ze iets tot stand brengen, op samenwerking met anderen aangewezen. Een stembusprogram is nog geen kabinetsprogram.

De schuld ligt bij ons.

De liefde tot het beginsel was bij ons veelszins getoond.

En nu klinkt de inleiding van het Stembusprogram in onze ooren als liefelijk bazuin geluid.

Zij laat u niet in het onzekere, waar ze die beginselen zoekt.

Tegenover allen — en dat zijn er velen, ook onder christenen — die meenen, dat we met Gods Woord voor de Staatskunde niets of weinig kunnen uitrichten, spreekt zij uit, dat in het onveranderlijk Woord Gods juist zijn vervat de beginselen van Staatskundig beleid.

Tegenover alle zoeken en zich richten naar de ingeving van een oogenblik stelt zij een onwankelbare overtuiging, die haar wortelen heeft in Gods eeuwigen Raad.

Onze beginselen zijn niet in den schoolstrijd uitgeput.

We hebben er nog meer, nog veel meer, zooveel, dat wij ze niet opsommen kunnen.

Voor die beginselen moeten we naar de stembus trekken.

Voor die beginselen moeten we ons in den politieke strijd werpen.

Het beginsel vóór alles!

— Allemaal liberaal.

De — maar wij uit den lof van de „N. R. C.” zouden moeten opmaken — boven-geniale heer Dresselhuys heeft in de Tweede Kamer een geweldige verklaring afgelegd.

Deze verklaring komt in haar kern hierop neer, dat wij eigenlijk allemaal liberaal zijn.

Want het werk, dat niet-liberale ministeries hebben verricht, was niet anders dan uitvoering van de liberale gedachte.

Van zijn standpunt is het daarom onbegrijpelijk, dat hij als liberaal liberalen (al heeten zij officieel ook anders) gaat aanvallen.

Dat lijkt zoowat op een poging tot broedermoord. Het is haast misdadig.

En onverstandig ook.

Als anderen uw werk uitvoeren, dan krijgt gij uw tijd vrij, om de plannen voor een werk in voortgezette lijn te beramen.

Welk een verrukkelijke gedachte, dat die anderen weer klaar staan om zich ook voor dit werk te spannen.

De heer Dresselhuys zou een ideaal leventje kunnen hebben, wanneer hij gedurig de ministeries aanmoedigde: gaat zoo maar voort.

Om nu evenwel in een anderen toonaard te spreken.

De heer Dresselhuys ziet de dingen onderstboven.

Terecht sprak Groen van Prinsterer het uit, dat het liberalisme niet gelukt was de Christelijke grondslagen van ons staatkundig en maatschappelijk leven bloot te leggen en uit te breken.

Wel is er sinds Groen's dagen wat gebeurd.

De Christelijke grondslagen hebben hier en daar schade geleden, mede door de aanslagen van het liberalisme.

Maar over het geheel genomen liggen ze er nog.

Het liberalisme daarentegen heeft schipbreuk geleden.

De heer Dresselhuys zelf is een der weinige drenkelingen, die zich nog op wrakhout drijvende houdt.

Hoe lang zal hij als politiek man het nog maken?

— Allemaal demokraat.

Zoo teekende de heer Nolens in de Tweede Kamer zijn partijgenooten.

Weinigen onzer parlementsleden overtreffen hem in slinheid.

Hij hield een speech, waarmee hij na de verkiezingen alle kanten uit kan.

Het persoonlijk program, dat hij ontwikkelde, is in het geheel niet in strijd met de programs der andere koalitie-partijen. Hij bekende volmondig, dat hij met die partijen het liefst in zee zou gaan.

Toch sneed hij het tafellaken tusschen Troelstra en hem ook niet zienderoogen door. Als samenwerking met voornoemde partijen niet gelukte, dan

zou die misschien in andere richting worden gezocht. De heer Troelstra heeft nog een hoopje. Naar 't mij voorkomt niet meer dan een rookend pitje.

Men heeft vele commentaren op de rede van den heer Nolens gemaakt.

De een las er in een wenk voor de anti-revolutionairen: denk er om, als gij niet beter naar onze pijpen danst, dan ge gedaan hebt, keer ik mij van u af.

De ander dacht aan een democratischen lijnstok, waarmee hij zijn ontevreden partijgenooten, wien het niet democratisch genoeg gaat, trachtte te vangen.

In ieder geval zijn de vinkjes van St. Michael nog niet op den lijnstok nedergestreken.

Integendeel.

Een paar dagen na het fluiten: wij zijn allemaal demokraat, zijn ze nog verder het bosch ingevlogen.

Of de breuk in de R. K. Staatspartij te heelen is? Voor de voortzetting der koalitie is het te hopen.

— Uit een Staatsfonds?

Hier en daar wordt er een pleidooi voor gehouden, dat de familie van wijlen den heer Heijermans niet alleen door particulieren, maar ook uit een Staatsfonds zal worden gesteund.

Hoeveel medelijden wij ook hebben met een onverzorgde weduwe en halve weezen en hoezeer wij de vraag, die gesteld werd, of dan het mislukken van 's heeren Heijermans ondernemingen voor een deel door den Staat mag worden gedragen, verklaarbaar achten, moet hier de kwestie toch onbevangen onder de oogen worden gezien.

Zelf heeft de heer Heijermans, naar men lezen kan in „De Haagse Post”, in een interview met mevr. v. Italie—van Embden verklaard, dat er voor hem een scherpe tegenstelling bestond tusschen burgerlijke en socialistische kunst.

En al ging hij zelf niet zoover als „De Nieuwe Eeuw”, die betoogt, dat de kunst voor Heijermans slechts een middel was om anderen voor zijn levensovertuiging te winnen, toch gaf hij te verslaan, dat hij in zijn werk zijn levensovertuiging uitstortte.

Welnu, mag dan de Staat iemand, die revolutionair staat tegenover ons staatsleven en dat ook in zijn werken uitdrukt, die het gezag aantast, op deze wijze stennen?

Mag hij zijn weduwe stellen boven andere weduwen, omdat hij zich „verdiensteijk” voor het volk zou hebben gemaakt?

We zouden dat niet schrijven, indien er geen voorbeelden waren aan te wijzen, dat minister De Visser in dergelijke zaken wat al te rekkelijk is.

Ware het niet beter, dat de minister halt hield op het pad der Staatssubsidies in dezen?

De Staat steekt zich daardoor in een wespennest. Waarom kunnen zulke zaken niet worden overgelaten aan het particulier initiatief?

— Als de vos de passie preekt...

Geen warmer propagandisten voor algeheele ontwapening dan de Communisten.

Maar uit het gebeurde te Reval, waar communisten zich van het bestuur trachten meester te maken, terwijl Russische oorlogsschepen in de nabijheid voeren om de revolutie te ondersteunen, blijkt, dat het Communistische Rusland allesbehalve ontwapening voorstaat.

De opzet is doorzichtig.

Wanneer het het Communisme zou gelukken, om de vershillende landen van Europa voor de algeheele ontwapening te winnen, zou heel Europa bloot liggen voor het Russische Bolsjevisme.

Wie het dan ook voor de algeheele ontwapening opneemt, speelt in de kaart van het Bolsjevisme. Zeker, op het oogenblik is Rusland nog ver weg.

Maar het Bolsjevisme woont dicht bij uw deur.

— De Engelsch-Egyptische kwestie.

Mocht hij het verschijnen van ons vorig nummer zich iemand hebben afgevraagd of ik niet misgezien had, toen ik oordeelde, dat het oorlogsgevaar was geweken, de daarop gevolgde feiten zullen mij in zijn oog wel hebben gerehabiliteerd.

Zelfs de bezetting van het douanekantoor te Alexandrië is door Engeland opgeheven.

Wel gisten er nationalistische onlusten en heeft Zagloel geen heil gezocht in het nemen van vakantie en vertrek naar een Italiaansche of Fransche badplaats, maar zijn opvolger Ziwar heeft toch geacceptuleerd en Engeland volkomen zijn zin gegeven.

Door velen wordt toegegeven, dat de Conservatieve Regeering in Engeland veel te ver is gegaan in zijn eischen.

Maar Frankrijk en Italië durven niet kikken.

Ligt niet het protocol van Genève te vergeefs te wachten op Engeland's naam?

Ook in Engeland zelf komt er verzet.

Maar wat zal dit uitwerken op een partij, die pas door de verkiezingen op het kussen is gebracht?

— Lloyd George leider.

De man, die naar het voor een paar jaar heette, als staatsman had afgedaan, is thans gekozen tot leider der Liberale Partij in Engeland.

Ware deze Partij haar glorieus verleden getrouw gebleven, men zou er veel van kunnen ver-

wachten met het oog op het imperialistische streven der Conservatieven.

Maar zij is vrijwel machteloos.

En met Lloyd George als leider, is zij er niet sterker op geworden.

De toevenaar van Wales werkt te veel met hocus pocus.

— Geen krisis.

Naar de bladen van dezen avond melden, zal de verwerping van de verhoogde subsidie aan de Vroedvrouwschool te Heerlen niet de aftreding van minister Aalberse ten gevolge hebben.

't Zou trouwens al te wonderlijk zijn geweest.

HEPP.

LITERATUUR EN KUNST.

Van en over Boeken.

II.

Allereerst moeten we in dit tweede artikel „Van en Over Boeken” noemen het tweede en laatste deel van Prof. Kalfs „Westeuropese Letterkunde”¹⁾.

Indertijd maakten we met dankbare waardeering melding van den eersten band van dit grootsch opgezette werk, juist na het plotseling overlijden van den Auteur. Daarbij uitten we de vrees, dat dit eerste deel tegelijk het laatste zou zijn, omdat wellicht niemand zou gevonden worden, bereid en bekwaam om naar de geweldige conceptie van dit werk de voortzetting op zich te nemen. Eensdeels is deze vrees bewaarheid, want het voorbericht van dit tweede stuk zegt het met nagenoeg dezelfde woorden. Maar aan dan anderen kant is toch de gedachte voorbarig geweest, dat op het eerste deel geen tweede meer volgen zou, want de zoon van den overledene, Dr. G. Kalf Jr., vond, vrijwel voltooid en eigenlijk geheel persklaar, de copie voor het volgende deel op het schrijfbureau van zijn vader en aanstonds stond hij hem het besluit vast, „deze ten minste nog uit te geven”. Met bekwaam spoed heeft hij dit voornemen ten uitvoer gebracht en zoo verscheen nog een tweede deel, waar we niets meer hadden verwacht.

Handelend over een zeer belangrijk hoofdstuk der literatuurgeschiedenis, „Hervorming en Renaissance”, stroomingen, die juist door hun internationaal karakter van zooveel gewicht zijn geweest, is dit vervolgdeel, dat naar den opzet van het werk die algemeene ontwikkelingslijnen aangeeft, van bijzondere waarde. En het is een reden tot dankbare vreugde, dat de Auteurs dit gedeelte van zijn stof nog heeft kunnen bewerken, en de zeer omvangrijke studie, die hij daartoe had gedaan, nog heeft kunnen vastleggen. Ieder van onze lezers, die wel eens zich bezig houdt met de beoefening der literatuurhistorie weet, hoe juist ten aanzien van deze periode het onderzoek der vaderlandsche letterkunde onmiddellijk naar de buitenlandse literatuur voert en hoe moeilijk het is, dan de verbindende draden te vinden en de juiste punten van aanknooping te ontdekken. De menigvuldige factoren, waarmee we rekenen moeten om eenig algemeen beeld te construeeren, verhoudingen van tijd, plaats, ontwikkeling, gebeuren, mentaliteit, cultuur-stadium en zooveel meer, maken zulk een onderzoek al te omvangrijk, eischen ook te veel detail-studie, dan dat men het behoorlijk zou kunnen volbrengen. Prof. Kalf echter, met z'n veertig jaren wetenschappelijke arbeid achter zich, z'n breede oriëntering over het gansche terrein der literatuur, z'n door ervaring en kennis gescherpte kijk op tijden en toestanden, was de man, die tot zoodanig werk geschikt was en — wat even onmisbare voorwaarde is — er den lust toe had. En, nog eens, het is reden tot dankbare vreugde, dat deze zoo betekenisvolle studie niet in voor een ander onbegrijpelijke aantekeningen en brokstukken is te loor gegaan.

We begroeten daarom dit tweede deel met de pieteit, die aan het posthume werk van een geleerde als Kalf toekomt, ongetwijfeld, maar niet minder met bijzondere ingenomenheid om den inhoud zelf. En de bewerk, Dr. Kalf Jr., moge er van verzekerd zijn, dat z'n arbeid, die hem vooral uit hoofde van de omstandigheden zwaar gevallen zal zijn, van groote waarde is geweest, ook op andere gronden dan die van pieteit voor den overledene.

Het is in ons verband niet mogelijk een breede bespreking van het boek zelf te geven. Weer geldt, wat ik van het eerste deel opmerkte, degenen, voor wie dit boek is bestemd, hebben aan de uitvoerigste bespreking toch niet genoeg, maar willen een schat, als die hun hier geboden wordt, in z'n geheel bezitten. Dat hier inderdaad van een schat gesproken kan worden, moge blijken uit een korte aanduiding van den inhoud. Hoofdstuk I. „Over Hervorming en Tegehervorming”, omvat drie onderdeelen: (elk weer in kleine stukken gesplitst) Het Nieuwe Geloof, Het Oude Geloof, Christendom en Renaissance; hfdst II. „De Renaissance”, behandelt: het epos, de lyriek, het drama; hfdst. III. „Letterkundige stroomingen” spreekt over: de pastorale en het burleske, euphuïsme,

marinisme, zien hoe in natuur naas dor schema, hoe dit bo brengt van waardij. Wa is hier sam ijke metho listische gav levend gehe als betoeken maar eens t en men za inderdaad e risch en a behandeld.

Zij on leiding moe deren, kun nog voortre volle en ve deeling bes.

Dr Kalf voegde een vader. De een dankb ongehouwd graaf niet zelf voor i heeft leerer niet geheel moest wor zoeken na omdat me arbeid uitg.

Zoo aan erfenis, dan ontvangen arbeid var voor land nagedachte

Ina Boudier

Wat bov heid typee dat op ied in 'algem kunst, 'tis schoonheid ken uit z' verschillen

Het altp flakker is door de v de meest l thema het in „H sem”, „De Deze sterl beid tot e geschieden kunst. En, telijke lev tie ook vo ze, in den een ongez van de ar en levens

„De Str geure. He het beden van notal schippsel v ieder van secretaris desillusie, vorm en groot, eve ook in de kleinen b den achte an naar l van de ke de verho kwaadspr is het ha het leven neming, t

Zoo is van Ina l treffelijke zelfden t beid. Het geeft, ma zander n die van tot uw zi maar Ina kan geva

Nietten kunst, on van echt nog altijd schrijvers nieuw.

¹⁾ Uitg. J. B. Wolters' Uitgeversmaatschappij, Groningen.